J. P. Winding

Quæstiones
ex lingua Ebr. Syr. Arab. deprompt.
ad Scripturam intelligendam
pertinentes.

Franekeræ, 1634.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

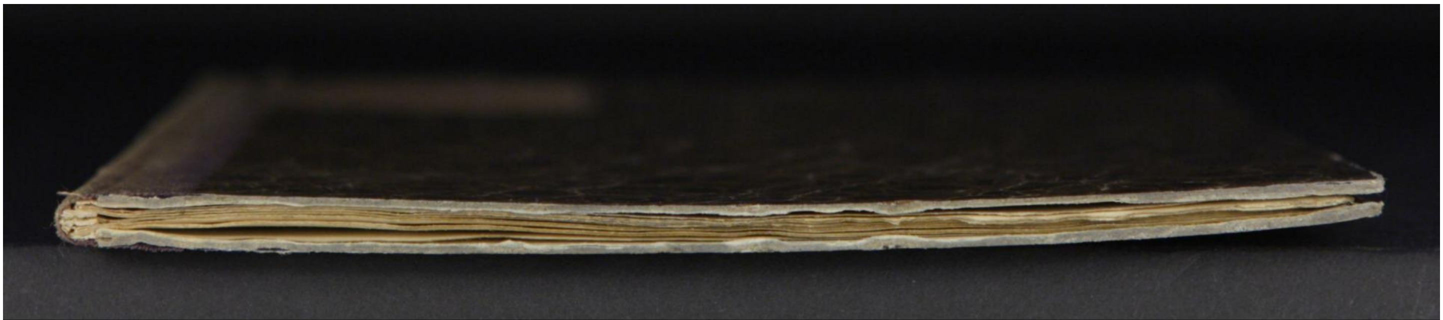

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

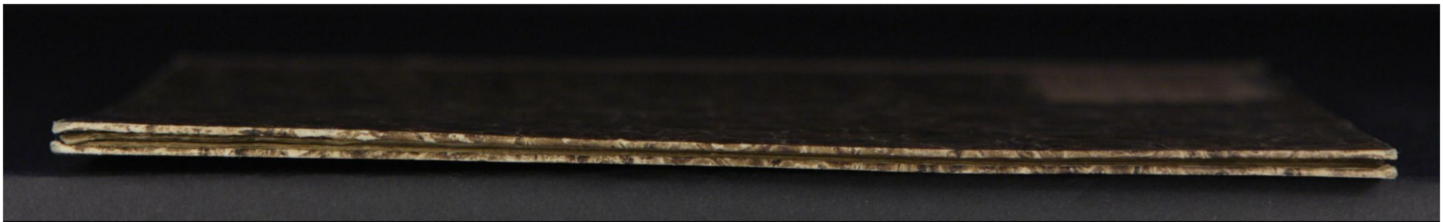
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

1,- 419.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 1 4°
1 1 01 0 4 01791 9

+ REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

QVAESTIONES
EX
Linguâ Ebrææ, Syriacâ, Arabicâ, & Græcâ
Depromptæ, ad Scripturam intelligendam pertinentes,
QVAS
Σὺν Θεῷ
In Inclytâ Illuſtrium & Præpotentum Ordinum Frisiæ Academiâ Franequeranâ,
PRÆSIDE,
Clariſſimo, excellentiſſimo, Linguarumq́ peritiâ longè inſtructiſſimo Viro,
D. M. GEORGIO PASORE, Græcę Linguæ ibidem Profeſſore digniſſimo, Præceptore ac fautore ſuo multis nominibus admodum colendo,
Publicè ventilandas Linguarum ſtudioſis proponit,
IOANNES PAULI WINDINGIUS, DANUS.
Die 18. Ianu. locô & horis ſolitis.

1556

FRANEKERÆ,
Excudebat Fredericus Heynſius Typographus in Academia Franekerana, 1634.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

Magnifico ac perilluſtri

HEROI,

DN. CHRISTIANO FRIIS,

Domino in **Kragerup** & **Engeltoft** / Equiti aurato, potentiſſimi Danorum Regis Cancellario magno, regnorum Septentrionalium Senatori primario, Mecœnati & patrono ſuo benigniſs.

Πολλάκι μοι ὁρμαίνονθ' ᾧ ζητήματα δώσω
Ταῦτα, σὺ ἡρώων ὦ φέρτατε, πρῶτος ὑπήντας,
Ὅττι τὺ μειλιχίοιο πανήπιον ὄμμα προσώπου
Ἀμφαίνεις πάντεσσι, κ' ἐν ἰδμοσύνῃσι περὶ ἄλλων]
Κῦδος ἔχεις, καὶ ὡς εἰν ἄστροις νυκτὸς ἀμολγῷ
Ἕσπερος αἰγλήεις ἐνὶ πατρίδ' ἐμῇ ἀμαρύσσεις,
Μουσοπόλοις ἀνέδην ὀρέγων ἐπίκουρον ὀπωπήν,
Κ' ὧν αὐτοῖς πρόφρων ἔπεσιν καὶ χερσὶν ἀρήγειν.
Τοὔνεκα πορσαίνω σοι τοῦτο λάλημα δικαίως.
Ἀλλά νυ ἡμετέρῃσι πανίλαον ὄμμα τίταινε
Σπουδῇσιν, καὶ κεδνῇσι πραπίδεσσ' ὑποδέχνου
Οἷά γε Μοῦσα πόρει, καὶ ὡς ἐμὸς οἶκος ἐπαρκεῖ.
Σοὶ τότε, τοῦ μεγάλου Χριστοῦ μετέπειτα διδόντος,
Δώσω ὃ κάλλιστον καὶ τιμηέστατόν ἐστιν.

Magnif. V. humilimus cliens

JOANNES PAULI Windingius,

Auth. & Reſp.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

כהנוא

QUÆSTIO I.

An τὰ τοῦ Θεοῦ λόγια iiſdem olim Ebræorum genti tradita ſint characteribus, quibus hodiè conſcripta extant?

Vide Broch: Tom: I. p. 25. ſeq: Synt: Theol:

THESIS PRIMA.

SCitum eſt illud *Rabbi Iacob* in Pirke Aboth c. 4. התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין quo innuit non eſſe in ipſa ſtatim ſcientiarum artiumve adyta ἀνίπτοις χερσὶ καὶ ποσὶν irrumpendum, ſed colligenda prius parandaque παρασκευαστικὰ, quibus inſtructi tutò illa perſcrutari poſſimus.

II.

Ut autem magna Theologo ac Philoſopho, ita maxima Philologo, imprimis φιλεβραίῳ τε καὶ φιλέλληνι, ſapienti huic effato obtemperandi neceſſitas incumbit, ab eodemq; requiritur obviis illud ut amplexetur ulnis; cum in harum (puta Ebræę ac Græcæ) linguarum ſacraria, παρασκευαστικοῖς ad iſta nos ducentibus neglectis, difficulter introſpiciatur, haud aliter ac in ſylvam dumis denſiſſimis obſitam, aut aquis ac paludibus undique circumdatam, nec ullius hominis veſtigio tritam penetratur.

III.

Et huc non ineptè iſtud ad Amphilocium *Baſilii* applicari poteſt: *Qui prima elementa ut parva deſpexerit,*

ecquando tandem abſolutiſſimos percipiet ſapientiæ fructus? Principia itaque nec temere, nec faſtuosè prætereunda, ſed tanquam præparatoria περιηγηματικὰ omnino ſunt adhibenda. Horum in cenſum quæſtiones præſentibus incluſæ paginis meritò referendæ, quarum eſto prima, *An genuini ſint Ebræorum characteres, quibus puriſſimi Iſraelis fontes hodie deſcripti exſtant?*

I V.

Ejus negativam multi ſtrenuè hactenus impugnarunt, agmen *Rabbi Balmeſio* ducente, aſſerenteque Scripturam hodiernam eſſe Scripturam ſanctitatis, nominari a. Aſſyriacam שהיא מיושרת באותיותיה ויוצאה עמנו מאשור hoc eſt, *quia recta eſt in literis ſuis, & exivit nobiſcum ex Aſſyriâ.* Quô is docere vult Scripturam dici Aſſyriacam, quia eam retinuêre Judæi in Aſſyriâ, eamq; ex illâ viciſſim in Judæam importarunt.

V.

Quam ut convellamus opinionem, & à veritate detortam probemus, diſtinctè hîc agimus, & quidem mutatos eſſe characteres I. ex hiſtoriâ deportationis Babylonicę 2.Reg. 17. deſcriptâ hac evincimus ratione. Quum Aſſyriorum Rex Salmanaſar in locum Samariâ abductorum Iſraelitarum Babylonios reſtituiſſet, leonumque tanta regionem infeſtaret copia, ut incolæ ipſi, ab idololatriâ nondum digreſſi, gulæ eorum diræ expoſiti eſſent, Rex Judæum Sacerdotem è captivitate curavit revocandum, qui populum vero Dei cultu imbueret, ac Moſaicam legem ei imbibendam proponeret. Quærenti hîc quâ linguâ, quibuſque characteribus Lex conſcripta à Sacerdote Judæo exportata fuerit, reſpondemus, iiſdem eum ſecum detuliſſe exaratam characteribus, quibus à Moſe jam ante deſcripta erat.

VI.

VI.

Etenim ἀμήχανον erat Sacerdotem Chaldaicæ linguæ ignarum tantillo temporis decurſu,qui inter coloniarum iſtarum introductionē,ejuſq;ablegationem interceſſerat, linguam & literas Aſſyriorum facere ſibi potuiſſe familiares, cum ea Judæis omnibus fuerit ænigmatica: veluti elicere eſt ex Deut. 28. 49. ubi Chaldaica gens, *Hieronymo* teſte, nuncupatur גוי אשר לא ישמע לשונו gens cujus lingua non percipitur, ſive intelligitur. Veri itaque ſimile eſt, Judæum hunc ſecum legem charactere Judæis jam tunc uſitato ſcriptam detuliſſe, eumque eandem Samariam inhabitantibus diſcendam tradidiſſe, quemadmodum etiam autor סוד.הניקר הנגלה rectiſſimè ſtatuit.

VII.

Abducitur demum à Nebuſardane Iſraelitarum Judæam inhabitantium pars reliqua, quæ in Babyloniâ captiva in annum Lxx ſubſtitit, quo è captivitate elabens lares patrios recolit. Heic autem gentem Samariticam idololatrico cultu, cum divino mixto, turgidam reperiens,hęreſin abominata hujuſmodi,characteres populo iſti uſitatos mutavit, ac ut inſimul monumentum è captivitate redemptionis exſtaret aliquod, in vicem propriarum literarum Chaldæorum ſibi Scripturam adſcivit.

VIII.

Cęterum Samaritas Vatiniano à Judęis diſſediſſe odio teſtis eſt *Ioſephus* Antiq. Jud. lib. 11. c. 2. & 4. Excommunicatos fuiſſe ab Eſdrâ & Nehemiâ, docet *Druſius* de trib. Sect. Judæorum. Λευκὸς λόγος locus eſt Johan. 8. v. 48. Et ad eorundem differentiam Judæos Proſelytorum circumciſioni Baptiſmum addidiſſe, teſtatur *Mayerus* Phil. part. ima.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

IX.

II. Aſſertũ noſtrũ ſtatuminam⁹ è punctis ac accentibus Ebræorum, purum putum Chaldaiſmum redolentibus, cujus farinę ſunt, /שורק/חירק/יתיב/אתנחתא/טרחא/רגש/מפיק terminationem maximè Chaldaicam ſapientibus. Quod ſi autem punctorum & vocalium (quæ ſunt לבושי הגופות) nec non accentuum appellationes Chaldaicæ ſunt, *ἀχωρίςως* ſequitur ipſos etiam characteres eſſe Chaldaicos, cum unius linguæ literis alterius admiſcere vocales abſonum ſit. Vid. Schind. in Gram.

X.

III. Veritati noſtram ſententiam eſſe conſonam hæc evincit ratiocinatio. Si literæ Ebræorum & Chaldæorum olim fuêre diverſæ, aut hi aut illis, aut illi ab his ſuas mutuati ſunt. Diverſas autem fuiſſe exerto quaſi digito Daniel. 1. 4. oſtendit, ubi ait ſelectos eſſe adoleſcentes Judaicos, qui ספר/hoc eſt, interprete *Rabbi Saadia* in h. l. כתב Scripturam ſeu literas Chaldæorum addiſcerent. Argumentamur. Nullus neceſſitate rem notam addiſcendi urgetur. Atqui Daniel cum ſociis tenetur neceſſitate percipiendi literas Chaldæorum. Ergo ipſi eę ignotæ fuerunt, aut ſaltim diverſæ ab iſtis, quarum cognitionem è patriâ exportaverat. Neq; n. exiſtimandum eſt eum proprię vernaculęque linguæ profanum, aut literarum rudem fuiſſe patriarũ, cum dicatur משכיל בכל חכמה ויודע דעת וג״ hoc eſt, *intelligens in omni ſcientia & ſapientia, ut ſciret rationem reddere omnium interrogatorum, & intelligeret omne quod audit*, veluti exponit hoc idem *R. Saadias.*

XI.

Quo poſito poſterius connexivi noſtri Syllog. membrum tali roboramus argumentatione: Omni rei ab autoribus *ἀξιοπίςοις* proditę, nec non rationum momentis

ſtabilitę

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

ſtabilitæ fides eſt adhibenda: At omnes inter autores ſummus eſt de characterib. Chaldæorum in agrum Ebræorum tranſportatis conſenſus. Fides ergo eis heic arbitranda eſt.

X I I.

Cujus theſeως minori, nec non toti ut negotio robur ac vires conciliemus, I V. Teſtimonia autoritatemq; virorũ, noſtræ ſententiæ amicè ſubſcribentium, in medium producemus, quorum phalangem B. *Hieronymo* non injuriâ aſſignamus, quæſtionem hanc in Prologo Galeato Eſdræ verbis hujuſmodi decidenti: *Certum eſt Eſdram ſcribam legiſq; doctorem poſt captam Hieruſolymam, & inſtaurationem templi ſub Zorobabele, alias literas reperiße quibus nunc utimur, cum ad illud uſque tempus iidem Samaritanorum & Ebræorum characteres fuerint. &c.*

X I I I.

Succedunt *Rabbini*, quorum autoritas magni etiam facienda, imprimis antiquiſſimi רמבן rotundis verbis mutationem factam eſſe declarantis. Sic enim ait: *Veni Acem, hoc eſt Ptolemaida, & inveni in manu ſenum illius terræ monetam argenteam, quam oſtenderunt Samaritanis, qui ſtatim legerunt eam. Nam Scriptura erat Ebraica, quæ relicta fuit Samaritanis, quemadmodum proditum eſt in tractatu Sanhedrin.*

X I V.

Nec minoris æſtimandum teſtimonium *Rabbi Ioſeph Albo Hiſpani*, qui c. 16. tract. 3. עיקר עיקרים in hæc fere verba erumpit: *Quando Iſraelitæ aſcenderunt ex Babylone, viſum illis fuit memoriam inſtituere ſecundariæ redemptionis, id quod duabus in rebus fecerunt: primò, quod relictâ ſcripturâ Ebræâ Aſſyriacam uſurparunt, pro recordatione quod in Aſſyriam fuerant abducti, & inde liberati. Et dicunt Rabbini noſtri &c. Quare vocatur* אשורית *quia aſcendit*

cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

cum iis ex Aſſyriâ. Subjungit. *Et quantum videre licet ex Sugit Gemara ab initio capitis, omnes literæ Scripturæ quas modo habemus, & quibus ſcripti ſunt libri* (ſubintellige Canonici) *non eſt Ebræa Scriptura abſque dubio.* Hactenus ſubtiliſs. *Rabbi.*

X V.

Laudamus deniq; *R. Haſdam*, cujus conſenſum idem *R. Albo* hac μεταφράσει nobis exoſculandum præbet: *Ab initio data eſt lex Iſraelitis in Scripturâ Ebræâ, & linguâ ſanctâ, quando autem redierunt è captivitate, in diebus Eſdræ elegerunt ſibi Scripturam & linguam Aſſyriacam, relictâ Scripturâ Ebræâ idiotis h. e. Samaritanis, qui tunc habitabant in terrâ Iſraelis, priuſquam illi redirent, & reliquerunt ipſis Scripturam & linguam ſanctam. Ecce Amoraym teſtantur, quod Scriptura illa, quâ hodie utimur non ſit Ebræa.*

X V I.

His meritò πολύγλωττον *Maſium* ſubjungimus, qui in Comment. in c. 7. Joſuę, Siclo Salomonis tempore cuſo, cui inſcriptæ fuerunt literæ Samaritanæ, idem evincere conatur. Confer *Bezæ* Annot. in c. 17. Matth. ubi non abſimilem huic ſiclum depingit, in cujus alterâ facie שקל ישראל ſiclus Iſrael, in alterâ ירושלים קדשה Jeruſolyma ſancta exſculpta erat. En teſtimonia non modo ab antiquiſſimis Judæorum magiſtris, ſed & à recentioribus de literaturâ Ebr. optimè meritis hauſta, quæ ſi in dubium vocas, Solis lucem in dubium trahendam autumas.

X V I I.

V. & ultimò Phœbéę lampadis inſtar nobis hic eſt locus Ezech. 9. 4. aſſertionem noſtram valde illuſtrans, ubi Dominus gementium virorum frontes literâ תו ſignandas monet, ſive cruce (alias charactere unctionis ſacerdotalis, uti legere eſt in tr. *Schikardi* de jure regio Ebræorum)

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

rum) ut eruditiores non temere conjiciunt. Quam cum ultima Samaritanorum litera (teſte omni exceptione majore *Hieron.* in h. l.) repræſentet, non obſcurè demonſtratur, his genuinos, ac iſto Prophetæ ſeculo uſitatos Ebræorum characteres eſſe relictos, adeoque ab hodiernis diverſos fuiſſe.

XVIII.

Et de תו *Thau* ejuſmodi locum intelligendum eſſe res ipſa indicat, non de nudo סימן ſeu ſigno: (niſi enim Deus id expreſſiſſet, Prophetæ in pingendo ſigno aqua hæſiſſet:) ut nec de תו ex fut. תמות impiorum frontibus, & ת ex תחיה piorum imprimendo explicandum: cum tantùm ad hos reſtringatur deſignatio, ut videre eſt, ex ejuſdem c. v. 6.

XIX.

Diſcutiendæ nunc eſſent adverſariorum ratiocinationes, quibus noſtra hæc delumbare penitus laborant: verum labore hoc volentes ſuperſedemus, cum illæ ſtipulæ paleæque ſint, quæ primum examinis ignem vix ferunt. Verbo contra herculeum, quod ſibi fingunt, argumentum pugnabimus: *Si genuinus Ebr. character mutatus eſt, omnis veteris Fœderis autoritas corruet. Facile enim labi potuêre* סופרים *mutando & transfundendo genuinum propriumque characterem in peregrinum. Quin imò dum literæ mutantur, res quoq; ipſas mutari probabile eſt.*

XX.

Reſpondemus breviter, mutationem hanc à viris congregationis magnæ אנשי כנסת הגדלה introductam eſſe, qui omnis erroris in doctrina immunes, ſingulari Dei inſtinctu hoc opus aggrediebantur. Eorum capita erant Eſdras, Nehemias, Haggæus, Zacharias, Malachias &c. qui Judaicæ Eccleſiæ poſt Babylonicam captivitatem ſordes eluerunt, ſcripta ſucceſſu fe-

B licissimo

liciſſimo ſacra luſtraverunt, varietatem כתיב וקרי annotarunt, priſtinoque ſplendori omnia reſtituerunt. Vide ſis Ioſ. Gorion. In rebus verò nihil mutarunt. Itaque non humanâ, ſed divinâ nititur mutatio hæc autoritate.

XXI.

Hujus autem theſeωs ſtabiliendæ ergo, non pigebit ex ſapientis *Rabbi Albonis* עיקר עיקרים libro (cum is pauciſſimorum Chriſtianorum teratur manibus) nonnulla decerpere, ubi in hæc erumpit verba: *Etſi mutavit* (de Eſdrâ illi ſermo eſt) *Scripturam, tamen in rebus ei nihil mutare licuit.* Et Poſtea. *Non mutavit quidquam quod ſcriptum in lege exſtabat. Quod ſi invenitur inter alias gentes vitiata ab eâ quâ nos utimur, aut in aliquâ rerum diſcrepantiâ, ecce diſcrepantia illa accidit ei culpâ interpretum, qui eam gentibus illis tranſtulerunt, neque ſatis in eâ exercitati fuerunt. Iudæi enim accuratè percenſent legem & Elementa ejus, plenum & deficiens, ac celebres ſunt propter numeratas literas & verſus & accentus, adeò ut hæc omnia in chartis librorum deſcripta habeant, vocantes illud* מסורת *| cujuſmodi nihil fecerunt gentes reliquæ. Ideoque de ſcribis dicitur, quare vocantur* סופרים *? quia deſcripſerunt omnia Elementa quæ in lege exſtant. Quæ res indicio eſt, quod eam conſervaverint citra mutationem, quemadmodum per Mo*ſen *tradita fuit. Eſtq; rei iſtius argumentum in eo, quod hodie in manibus omnium Iſraelitarũ, prout illi ab oriente ad occidentem per orbem diſperſi ſunt, in unâ copiâ citra diſcrepantiam invenitur* ע״כ. Verba cedro digna: quibus adde, quæ *Elias Levita* in Theſbite ad voc. תקון סופרים hac de re in medium affert. Atque ita demonſtravimus Judæorum hodiernum characterem non eſſe genuinum illum, quo V. Fœderis ſcripta olim ſunt exarata. Quod probandum erat.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

An Syrorum vocalis זקפא *per o ſit exprimenda?*

I.

MUltum in verâ genuinaque vocalium ac conſonantium ſitum eſſe pronunciatione momenti, notius eſt quam ut prolixiori probatione opus habeat. *Pauſaniam* certè pravâ vitioſaque prolatione vocum, coci pretioſa obſonia malè condientis, nomen meruiſſe monumenta profana teſtantur.

II.

Etenim hominis eſt requiſitum haut poſtremum, non modò ut linguam habeat promtam ac volubilem, ſed & verba etiam, imò ſyllabas quaſcunq; genuino ſono efferat. *Demoſthenem* plurimum in litera ρ (pro quâ λ proferebat) pronunciandâ laboraſſe, accepimus. Atque ut fabula, etiam optima, hiſtrionis malè eam agentis vitio exſibilatur; ita voces quæcunque ineptiùs prolatæ diſplicent.

III.

Quamobrem non immerito genuinæ pronunciationi vocalis זקפא inquirendæ incumbimus, cui nos valorem τοῦ o aſſignamus; alii τοῦ A obſcuri: ita ut Ebræorum τῷ קמץ reſpondeat, quod (מרכב ut loquitur R. El. Lev. מהפתח וחולם) *h.e. Compoſitum eſt ex Patach & Cholem:* unde Judęi hodierni ſemper illud per o efferunt. Quæ licet antagoniſtis largiri poſſemus, tamen cum errantium multitudo non pariat errori patrocinium, meritò ea perſtringimus.

IV.

De Judæis quidem non modò per Germaniam diſper-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

ſis, ſed & Poloniam inhabitantibus res eſt certa: quippe qui illud ſemper per o exprimunt: verum, rectè id an ſecus fiat, quæritur? Certe iſtos à verâ nonnullarum literarum pronunciatione multum receſſiſſe, docet ת quam tam in fine, quàm in medio poſitam per S efferunt, licet à ט parum differat, Græcorum Θ valens, ut patet è vocibus Gr. in Rabbinicam linguam tranſlatis, cujus generis eſt תיק vel תיק à Θήκη. Theſbites p. צרח. Adeoque Apelleę ejuſmodi pronunciationes ſi non exploduntur, ſaltem, quod ab antiquo pronunciandi modo alienæ ſint, ſuſpectæ redduntur.

V.

Vt ut ſit, nemini de prolatione τȣ̃ קמץ bellum indicimus; hoc ſolùm quærimus, *An dicta vocalis* זקפא *per o (reſpondens cuicunque Ebræorum o) exprimenda ſit?* quod defendendum ſuſcipimus, his° ſuffulti argumentorum tibicinibus, quorum I. eſt. Si nulla gens eſt aut natio, quę non neceſſitate urgeatur adhibendi τὸ o, utiq; etiam Syri. Atqui verum prius. Nec enim Ebræi, nec Chaldæi, nec Arabes, nec ii, qui ex his profluentibus utuntur linguis, illo deſtituuntur, quamvis nonnulli pauciores numerent vocales, quos inter Arabes tribus tantum Fatha nempe, Keſra & Damma inſtructi, quarum tamen ultima ſemper o (niſi Vau ſequatur quieſcens) ſonat. Gabr. Sion. Gram. p. 18. Syris igitur etiam o erit.

VI.

II. Arg. זקפא eam valebit vocalem, quâ in N. Fœdere ab Euangeliſtis expreſſa exſtat: At ii per o eam repræſentarunt. E. Majoris veritas lucida eſt: Minori robur ſuppeditatur è voce אלהי occurrente Marc. 15. 34. quam Euangeliſta effert per Gr. ἐλωῒ, Dſekopho per o ſive ω vocalem repræſentans. Cæterum ſanâ mente nullus ἐλωῒ vocem eſſe Syram inficiabitur, cum reliqua

Euange-

Euangeliſtæ verba hujus farinæ eſſe omnibus in confeſſo ſit. Λαμμᾶ enim quis dubitabit eſſe Syro-Chaldæum למה/ cujus Scheva per A frequenter exprimi ſolet,ut in Salomon pro Schelomon שלומה/Nabuchodonoſor pro Nebucadnezar נבוכדנאצר/ Samuel pro שמואל Schemuel, Zabulon pro Zebulon, Talitha pro טליתא Telitha &c. eodemq; modo σαβαχθανὶ pro שבקתני poſitum eſſe, quis negabit?

VII.

Præter hoc manifeſtiſſimum rei hujus exemplum in vocab. γολγοθᾶ Matth. 27. 33. exſtat, quod citra omne dubium Syriacum גגלתא vel גגולתא eſt / Dſekopho per ὀμικρὸν expreſſo: ut alibi in voce Νικόλαος, Act. 6. v. 5. addito interdum Vau, ut in פרוכורוס/ ad indigitandum veram in hujuſmodi vocibus latere τῦ o pronunciationem, & compenſari τὸ Vau Cholem per Vau & Dſekopho, ut in nomine Jouſeph & Hiroudis, quod tamen & per vocalem ſolam exprimitur, ut in voce בעז Matth. 1. &c.

VIII.

III. Arg. Per quamcumque vocalem *Iacobitæ*, qui natione Syri ſunt, Dſekopho efferunt, eam valebit: At ii per o eam perpetuò efferunt. E. Minorem ſuccollat clariſs. *Druſius* in Comm. Poſt. ad voces N. T. c. 13. ubi aſſerit eandem vocalem ab iis inſigniri nomine *Odom*. Hinc apud Hieron. אתה/לך/ non *Atha*, *lecha*, ſed *Atho*, *lecho* leguntur.

IX.

IV. Arg. Si Syrorum, quotquot ſunt, vocales è Græcâ linguâ dimanarunt, earum, per quas repræſentantur, Gr. vocalium poteſtatem obtinebunt: Atqui id omnium ferè eruditorum calculo verum eſt. Petacho enim quaſi α A eſt, Rebhozo eſt ε E, Chebhozo η j,

Ezozo υ U vel Y eſt: itaque, ut prima τῷ α ſive A, ſecunda τῷ ε ſive E, tertia τῷ η ſeu I, quinta τῷ h. e. U reſpondet, ſic quarta Dſekopho τȣ̃ ο ſive o valorem obtinebit.

X.

V. Pugnamus autoritate Philologorum omnium & Grammaticorum facilè principis *Maſii*, hac de re ita diſſerentis: *Neque enim Syros probare poſſum, qui ſecundo loco o collocant, quaſi affine ipſi A, quanquam non neſciam eos qui Chaldaicæ interpretationi Sacrarum literarum, quam Targum appellamus, vocales appoſuerunt mendoſiſſimè ſanè plerumque, nec ſatis bono cum judicio, eos, inquam, pro iſtâ quartâ vocali ubique Iudæorum Kamez ſcripſiſſe, nimirum quia illud magnam cum quartâ vocali habet affinitatem.* Hactenus ille. Cui *Dn. Troſtium* admiſcemus magni hic æſtimandum, qui in Gram. Syro-Chaldæâ vocali huic valorem τȣ̃ Kamez Chatuph adſcribit, ac vocem ארם effert per *Odom*. Rom. 5. 14. Edit. Cothen.

XI.

VI. Urgendum eſſet & hoc, E puris elementis non eſſe mixta conſtituenda: ſed pedem ad contrariæ opinionis patronos promovemus, qui enervandarum theſεων jam poſitarum ergo, loca in quibus Dſekopho per Kamez ſeu A exprimitur, objectant; & quidem primò Gen. 31. 47. ubi vox סהדותא: ſecundò 1. Corinth. 16. 22. ubi מרן אתא Μαραν ἀθά: tertiò Matt. 1. ubi חמר/ אברהם &c. occurrunt.

XII.

Quæ tela ut declinemus, (1) ea quę theſin VI. & VII. conſtituunt opponimus. (2) reſpondemus, nos non inficias ire alicubi Dſekopho per קמץ Ebr. ſcriptum eſſe, at in lectione id per o expreſſum contendimus. (3) Dicimus id factum eſſe, quia commodiorem, quâ Kamez exprimerent

merent

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

merent, non habuerunt vocalem. (4) Ne prorſus Petacho & Kamez confunderent. (5) aſſerimus Paulum more Chaldæorum pronunciaſſe verba citata, vel certè uſum fuiſſe dialecto tunc Ebręis familiari Hieruſolymitanâ, quæ dialectus eſt Syræ linguæ quinque dialectos habentis: Babylonicam puram, Babylonicam impuram, Hieruſolymitanam, Antiochenam ſive Marotiticam, (quâ Novum Teſtamentum deſcriptum habemus) & Talmudicam.

XIII.

Inſtant muniti autoritate Tremellii, viri aliàs de literaturâ Syrâ optimè meriti, qui in Gram. Syro Chaldæâ hanc proponit obſervationem: *Obſervandum autem quod Syri o vocali prorſus carent: ideo nec Hholem nec Kamez brevi utuntur, ſed ubicumque illa ſcribenda eſſent, vel mutant ea Schurek, vel in Patach ſequente ſchevâ literæ Vau ſubjectâ reſolvunt.* Verum enim vero (ſalvâ tanta viri autoritate) regulam à veritate nonnihil eſſe alienam aſſerimus. Exempla enim contrarium multa demonſtrant: v.g. Act. 11. exſtat תימתאוס/ vox ſcribenda cum vocali o, quam nec in Schurek, nec in Patach ſequente ſchevâ literæ Vau ſubjectâ heic Syri reſolvunt, ſed eam per nudum Dſekopho exprimunt. Sic in vocibus אפלו Apollo ἀπολλῶς, Act. 18. 24. פנטיוס Pontius, Luc. 3. 1. אורקלידון Euroclidon, Act. 27. 14. פטרבא Patroba, פיללגוס φιλόλογος, Rom. 16. 14. & 15. כלאא χλόη. 1. Corinth. 1. 11. נמוסא νόμος, paſſim in N. Teſt. &c. Dſekopho valorem & vicem τοῦ o ſuſtinet. Imò, niſi Ebræorum Vau Cholem eâdem in שלמא/ עלמא/שמאלא/כהנא/ quæ ſunt à שלום/עולם/שמאל/כהן/ enunciatur, parum hîc mihi videre videbor. Et tantum de vocalis Dſekopho pronunciatione.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

An verbum Arab. אלה *radix ſit Ebr. nominis* δυςετυμολογήτου אלהים?

I.

LInguarum omnium matrē לשן הקדש/ſive linguam ſanctam ob confuſionem, ac cum gente in captivitate Babylonicâ peregrinâ mixtionem, non tantum diminutam, ſed & truncatam, plurimiſque rerum notis vocabulis, (quorum tamen ingentem ſegetem filiabus ſuis Chald. nimirum, Syræ & Arabicæ reliquit, ac in earum agris renaſci quaſi & matureſcere fecit,) ſpoliatam eſſe omnibus in propatulo eſt.

I I.

Teſtatur id Rabbi Eliahu in præfat. Thesb. his verbis: הנה בידוע כי אין בידנו היום מלשוננו הקדשה רק מה שנמצא בכ״ד ספרי המקרא ודברים מעטים מדברי המשנה לכן לא נוכל לדבר כל צרכנו והורכנו לערב בה מן שאר לשונות הגוים כגון ארמי פרסי יוני ערבי רומי ודומיהם וגו׳. Teſtantur idē derivatę voces plurimæ, quarum שרשים hoc eſt, primitiva in ipſa lingua Ebræâ inuſitata, in aliis uſitata ſunt: cujus generis eſt שגר, quæ Exod. 1. 12. occurrit, radicem habens Ebræis inuſitatam שגר/ Chaldæis autem uſitatam, tantundemque ſignificantem ac miſit, vel emiſit. Sic τοῦ שרר radicem nobis Syri præſtant, apud quos שרר ſtabilivit notat. Similiter primitivum vocabuli שמש ex verbo Chaldæo-Syro שמש miniſtravit, petitur.

III.

Pari ratione in Arabico ſermone, כי שהוא קרוב מאד ללשון הקדש *quandoquidem ille valdè propinquus eſt linguæ ſanctæ*, ut ait ſapiens *Abenezra*, uſitata multa primitiva reperire eſt, quæ in Ebr. prorſus ἄχρηστα. Quorum in

numero

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

numero τὸ אלה adoravit, eſſe contendimus, ac genuinam radicem nominis pl. אלהים ſeu ſing. אלה cenſemus, de cujus primit. aliàs Grammatici certant, & adhuc ſub Judice lis eſt.

I V.

Nonnulli n. eam conſtituêre τὸ איל/ unde אל fortis, quaſi fortem dicas אלה: alii τὸ אלה juravit, illi aſſignant, quòd nomen אלהים illud ſit, quo in juramentis à Magiſtratu impoſitis utendum eſt. Illorum notationem principium Gram. ei, qui ἀκροθιγῶς Ebraica attigit, notum infringit: nimirum, quod ה/ ſi ſit addititium vel ſervile, accedente terminatione plurali excidat: At ה in אלה ſi deducatur ab איל fit ſervile. E. excidit, quod falſum. Itaque ab ea non eſt radice. Horum Etymon enervat ac explodit minus apta tranſlatio, ſeu ſignificatio vocis אלהים/ quæ eſſet jurator, vel juramentum.

V.

Unde concludimus dictam radic. Arab. olim unam primitivarum vocum Ebraicarum fuiſſe, atque ab illa auguſtum hoc nomen אלה/ quod notaret adorandum, colendum, timendum, promanaſſe.

V I.

Firmamus autem aſſertionem his argumentorum fulcris: I. Cujuſcunque vocis ex ea, in qua exſtat, lingua ratio reddi nequit, illa ex cognata petenda eſt. At ratio τȢ אלהים ex Ebr. lingua, in qua reperitur, depromi nequit. E. Majorem ſuffulcit Theſis I I. in qua rei hujus manifeſta ſpecimina exhibentur. Præterea idem aliæ oſtendunt linguæ: Verbi gratia, Latina, in qua ſi quippiam occurrit cujus ratio non deprehenditur, actutum ad Gr. confugitur, ut, daturi nominis Avenæ rationem, recurrimus ad Græcam, in qua ἄνω, vel ἀυ⸗ occurret, innuens ariditatem magnam huic ſegetis ge-

neri præ cæteris ineſſe. Sic Carbo à κάρφω ſicco, quaſi dicas, lignum ſiccum. Et pomum denotans propriè omne veſcum, à πῶμαι veſcor, &c. Cum verò nec à Chaldæa, nec Syra, nedum alia aliqua lingua ratio nominis hujus proficiſci queat, relinquitur Arabicam eam eſſe, quæ nobis genuinam radicem præſtet.

VII.

II. Illa vera eſt notatio, quæ ita ab ipſa rerum forma deducitur, ut toti non aliquando, ſed ſemper, ſed frequenter, ſed perpetuò (ut loquitur *Goddæus* de verb. & rer. ſignificat.) conveniat: At illa quæ fit ab אלה toti ſemper convenit. E. Minorem nemo niſi vel ἄθεος, vel Epicurus alter qui nos nec Dei perturbari metu, nec benevolentiâ delectari vult, imbecillem dicet. Majori, ne meridiano ſoli lucem addere videamur, probationem non apponimus.

VIII.

Referenda huc ea ſacrorum monumentorum loca, in quibus ſoli Deo adoratio tribuitur, ut Exod. 20. 5. Levit. 26. 1. Deut. 5. 9. quorum eruditam explicationem vide apud *Rabbi Ioſ. Albonem* in עיקר עיקרים/ ubi pulcerrimè ſolum Deum adorandum inculcat, quia 1. *Immutabiliter beneficus: 2, non opus habet alterius auxilio: 3, præditus eſt facultate faciendi duo æqualiter contraria: 4, non impeditur ab alio. Tract. 4. c. 17.* Nota illud *Matth. 4. 10.* Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

IX.

III. Autoritatem addimus non tantũ *Hieron.* & *Ioan. Merceri* in Jobum, ſed & ipſius *R. Abenezræ*, qui frequenter vocabulorum vim & ſenſum ex hac (quã לשון ישמעאל nominat) enodat, ut, Exod. 15. 1. Dan. 2. v. 14. & 3. v. 2. & 6. v. 18. Cant. 1. 13. & 2. 13. & 5. 7. item c. 8. ubi tandem in hęc erumpit verba: כל מלה שלא נמצא לה חבר במקרא

במקרא ויש לה דומה בלשון ישמעאל נאמר אולי פירושה כן א״עף שהדבר בספק ע״ש: quibus innuit dictionem ſemel tantum in Canone occurrentem ex Arabica eſſe exponendam.

X.

Etſi verò viri nonnulli magni vocem אלה inter primitiva collocent, id ideò eos feciſſe exiſtimandum, quia in ipsâ linguâ ſancta vox nulla uſitata, quę radix ejus eſſe poſſit, ipſis occurrerit; neque ideò labor eorum inanis cenſendus eſt, qui rationem & originem ejuſdem commodam in lingvis quærunt cognatis. Atque ita declaravimus Arab. אלה veram radicem eſſe vocis אלהים, nominis D. T. O. M, qui verus eſt אלה ולא אלה אלא הו.

QUÆSTIO IV.

An in novo Teſtam. σφάλματα *occurrant vitio eorum, qui illud calamo aut typis deſcripſerunt?*

I.

RESp. Multis videtur. In quibuſdam exemplaribus Luc. 10. 35. legimus παυλοχεὺς pro πανδοχεὺς, ſed perperam. Componitur enim ex πᾶν & δέχομαι.

II.

Epheſ. 6. 1. πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, pro πρὸς τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας. Ebraiſmus, pro πρὸς τὰ πνεύματα τὰ πονηρά. Sed lege hac de re *Danielis Vechneri Hellenolexiam*, ubi phraſin hanc verè Græcam eſſe abunde probat. Ibidem Eph. 6. 12. ἐν τοῖς ἐπουρανίοις pro ὑπουρανίοις. Sic Matth. 27. v 9. ἱερεμίου pro Ζαχαρίου 1. Theſſ. 2. 7. νήπιοι pro ἤπιοι. Rom. 12. 11. καιρῷ pro κυρίῳ, למרכון. 1. Cor. 13. 3. ψωμίζω, alii ψωμίσω. Act. 23. 14. γεύσασθαι, alii γεύσεσθαι.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

Ad has, aliaſque id genus apparentes ἀζυμφωνίας in ipſa reſpondebimus diſputatione.

III.

Luc. 2. 14. ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία pro ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας. Hîc videtur debere eſſe εὐδοκίας caſum ſecundum, & non caſum rectum εὐδοκία. Nam (1) Totus hic verſus debet eſſe ἀσύνδετος, aut copula imprimis in poſtremo membro fuit exprimenda. (2) Origenes Hom. in Luc. 13. & Chryſoſtomus homiliâ in Matth. 36. legerunt εὐδοκίας. (3) Vetus quoque interpres legit, *in hominibus bonæ voluntatis*.

IV.

1. Cor. 6. v. 5. ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ, pro τῶν ἀδελφῶν, veluti Syrus & Arabs habent, ἀνὰ μέσον ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφοῦ. Reſp. Ἀδελφοῦ hic eſt quaſi collectivum. Confer 1. Tim. 2. 15. ἐὰν (γυνὴ) μείνωσιν ἐν πίστει, ſi manſerint in fide. γυνὴ hîc eſt collectivum & ſexum complectitur.

V.

Act. 15. 17. uidetur σωσθένην ſcriptum pro σωσθένη: eſt enim primæ contractorum. Sed reſpondetur nomina propria primæ contractorum habere in accuſativo ſingulari nonnunquam terminationem primæ ſimplicium. Sic Δημοσθένην dici pro δημοσθένη; & σωκράτην pro σωκράτη. Ne mireris, inquit Priſcianus lib. 6. ſi quando apud Latinos legeris *ô Socrate*. Nam Attici propria nomina primæ declinationis contractorum, ut σωκράτης, accuſandi & vocandi caſu inſtar nominum primę declinationis ſimplicium declinant, ut τὸν σωκράτην & ὦ σωκράτη.

V

Sic Luc. 3. v. 35. Ante nomen τοῦ Ἀρφαξὰδ legitur in quibuſdam exemplaribus τοῦ Καϊνὰν, quod ex Lxx verſione in margine adſcriptum, & deinde ab aliquo imperito qui deſcribebat, ipſi textui authentico fuit inſertum. Verum

rum quia in omnibus exemplaribus lectum non fuit, rectè omittitur, idque ex veritate ac conformitate textus Ebraici cum Græco.

V I I.

Actor. 12. 14. legitur ἑστᾶναι in exemplari Plantiniano, ſed in Stephani editione ἑστάναι. Quæritur uter accentus ſit melior? Reſp. Non de ſolo accentu hic eſſe quæſtionem, ſed etiam de ipſo verbi tempore. Qui ſcribunt ἑστᾶναι, eos deducere illud ex præt. act. inf. ἑστακέναι, unde per Syncopen τοῦ κ & κράσιν duarum vocalium α ε fit ἑστᾶναι. *Omnis enim penultima ſyllaba contracta habet circumflexum, ſi ultima ſit brevis.* Atqui ultima ſyllaba hîc habetur pro brevi. Et ſi in ἑστῶτες (pro ἑστακότες) circumflectitur penultima, quidni etiam hoc in loco? Sed qui ſcribunt ἑστάναι habere illud pro præſenti activo ἱστάναι, qui accentus nobis videtur verior. Tenendum hîc non tantum dici ἵστημι, ſed etiam ἕστημι. Sic ἰλιάδ. β. v. 34.

> Τίπτε καταπτώσσοντες ἀφέστατε, μίμνετε δ' ἄλλους;
>
> *Cur trepidantes abſceditis, & exſpectatis alios?*

Hic ἀφέστατε eſt 2. pl. præſ. act. à verbo ἀφέστημι pro ἀφίστημι. Neceſſarium ſic reſolvendum eſſe verbum hoc, nec alîus analyſis locum dari, fatebitur qui penitius ipſum hoc exemplum introſpexerit.

V I I I.

At dicat aliquis, quomodo ἕστημι dici poteſt pro ἵστημι. Reſp. Attulimus authoritatem *Homeri*, quæ ſatis eſſe poteſt, apud quem etiam legimus ἑστάμεν Jonicè ex Dorico, ἑστάμεναι pro ἑστάναι, & hoc pro uſitato ἱστάναι *ſtare*. Vide ἰλιαδ. δ. 342. ἰλιαδ. μ. 316. ἰλιαδ. ο. 675. ἰλιαδ. κ. 480. ἰλιαδ λ. 410. ἰλιαδ ν. 56.

I X.

Ergo ſi Grammaticam deſideres audire rationem, dico eſſe reduplicationem, ſeu augmenti ex præterito

mutationem. Et ſicut pro θνῆμι dicimus τέθνημι, pro τλῆμι τέτλημι, pro κλῦμι κέκλυμι, ita etiam pro ἵςημι dicimus ἕςημι.

X.

Ratio hujus comparationis hæc eſt. In ἕςημι aſſumitur augmentum præteriti quod eſt ἑ aſpiratum. Solet initialis litera in præterito repeti: ſic pro ἔτυφα dicimus τέτυφα: ita hic in præterito repetitur initialis ſpiritus, qui eſt loco literę. Et revera H A eſſe literam in linguâ latinâ ſola lingua Ebræa abunde confirmat. Sic apud *Homerum* τεταρπόμενος pro ταρπόμενος a. 2. med. part. ἰλιαδ. ι. 702. Νῦν μὲν κοιμήσασθε, τεταρπόμενοι φίλον ἦτορ
σίτου καὶ οἴνοιο. τὸ γὰρ μένος ἐςὶ καὶ ἀλκή.

Nunc quidem ite cubitum, refecti ex animi ſententiâ cibo & potu. Hoc n. hominis robur eſt & virtus. Alia innumera id genus exempla hîc præterimus: & ne diſſertatio hæc noſtra limites excedat diſputationis, libet de tabula manū.

Gloria Soli Deo.

PRÆSES

Ad florentiſſimum & literatiſſimum

D. JOANNEM PAULI WINDINGIUM DANUM,

reſpondentem.

Οὐ σμικρὸς τὸ δέμας, σοὶ ἔῃ κἂν τοὔνομα Παύλου,
Εἶτα καὶ οὐ σμικρὸς τὰς σέθεν ἐσσὶ φρένας.
Θαῦμα λέγω. σὺ ἔεις ἡμῖν ἄνθρωπος ἔοικας,
Νῦν σ' ἑπτάγλωττον, κυδάλιμόν θ' ὁρόω.
Οἶδ' ὀμφὴν δανικὴν, τὴν ἑλλάδα, ῥωμαϊκήν τε,
ἑβραϊκὴν, συρικὴν, Τευτονικὴν, κ' ἀράβων.

Latinè

Latinè verbo tenus.

Corpore non parvus, quamvis ita PAULE voceris,
Nec ſanè parvus mente tuâ fueris.
Mira cano: nobis homo qui vulgaris haberis,
En ſeptem lingvis te ſcio ſcire loqui.
Scis etenim Danicè, Hebraïcè, Græcè atqùe Latinè,
Syriacè, Arabicè, Teutoniceque. vale,

AD EUNDEM.

Attica ſicut apis ſaltus ſylvaſque pererrat,
Ad ſe mellificam vim ſine fraude trahens:
Acceptoque onerat ſua crura levique volatu,
Ad tenues prædam geſtat onuſta domos.
Non proprios, hominum ſed conſpicientibus uſus,
Egregios variâ conſtruit arte favos.
Sic tibi VVindingi jam dextra benigna Potentis,
Eloquii dotes ingeniique dedit,
Dum tibi ſcripturæ conſtans eſt lectio cordi,
Et volvis fontes ſedulitate ſacros.
Nunc tandem finem fauſtis imponere cœptis,
Perge; at & incœptam currere perge viam.
Quo Patriæ terræ fructus aliquando decentes
Pendas, atque aliis commoda multa feras.
Perge bonis avibus, pergas duce & auſpice Chriſto,
Conferet ingenio hic præmia digna tuo.

Honoris & fraternitatis ergò lubens appoſuit,

PETRUS IVARI
Haunia-Danus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

AD EUNDEM

DN. RESPONDENTEM,

Fratrem ſuum chariſſimum.

Αἰνετὸς ἂν πινυτῇ γε περὶ φρένας ἐστί ῥα τέχνῃ,
Laudibus ô frater tu quoque dignus eris,
Ὁ ζαθέων ἄῤῥητον ἀμελγόμενος γάλα γλωττῶν·
In cujus fundo ars abdita tota jacet.
Ἀλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τόδε καὶ τετελέεσθαι οἴω,
Si pergas, magnâ laude vehendus eris.

אָנָּא סוּרוּ בַחוּרִים
לִמְדוּ אֹפֶן לְהָגִים
כִּי בְלִי לַחַג לְשׁוֹנוֹת
תִּהְיוּ עִוְרִים בְּתוֹרוֹת׃

PETRUS PAULI
Windingius-Danus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
1,-419 4° 1791